ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

zo 16. septembra 2004 *

Vo veci C-28/03,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES,

podaný uznesením Symvoulio tis Epikrateias (Grécko) z 23. októbra 2002 a doručený Súdnemu dvoru 24. januára 2003, ktorý súvisí s konaním:

Epikouriko kefalaio

proti

Ypourgos Anaptyxis,

za účasti:

Omospondia Asfalistikon Syllogon Ellados,

* Jazyk konania: gréčtina.

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory P. Jann, sudcovia A. Rosas, S. von Bahr, R. Silva de Lapuerta a K. Lenaerts (spravodajca),

generálny advokát: L. A. Geelhoed,
tajomník: M.-F. Contet, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 6. mája 2004,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— Epikouriko kefalaio, v zastúpení: A. Gratsia-Plati, dikigoros,

— grécka vláda, v zastúpení: S. Spyropoulos, K. Georgiadis a M. Tassopoulou, splnomocnení zástupcovia,

— vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: P. Ormond, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci K. Smith, barrister,

— Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: G. Zavvos a M. Shotter, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 10. júna 2004

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článkov 15 a 16 prvej smernice Rady 73/239/EHS z 24. júla 1973 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení vzťahujúcich sa na začatie a vykonávanie priameho poistenia s výnimkou životného poistenia (Ú. v. ES L 228, s. 3), v znení druhej smernice Rady 88/357/EHS z 22. júna 1988 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení, týkajúcich sa priameho poistenia s výnimkou životného poistenia, na uľahčenie účinného vykonávania slobody poskytovať služby a o zmene a doplnení smernice 73/239 (Ú. v. ES L 172, s. 1) a smernice Rady 92/49/EHS z 18. júna 1992 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa priameho poistenia s výnimkou životného poistenia a o zmene a doplnení smerníc 73/239 a 88/357 (tretia smernica o neživotnom poistení) (Ú. v. ES L 228, s. 1). Návrh sa ďalej týka článkov 17 a 18 prvej smernice Rady 79/267/EHS z 5. marca 1979 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení vzťahujúcich sa na začatie a vykonávanie priameho životného poistenia (Ú. v. ES L 63, s. 1) v znení druhej smernice Rady 90/619/EHS z 8. novembra 1990 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení vzťahujúcich sa na priame životné poistenie a na uľahčenie výkonu slobody poskytovania služieb a o zmene a doplnení smernice 79/267 (Ú. v. ES L 330, s. 50), a v znení smernice Rady 92/96/EHS z 10. novembra 1992 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa priameho životného poistenia a o zmene a doplnení smerníc 79/267 a 90/619 (tretia smernica o životnom poistení) (Ú. v. ES L 360, s. 1).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi Epikouriko kefalaio (podporný fond v rámci povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel") a gréckym ministrom rozvoja v súvislosti s rozhodnutím ministra uvoľniť časť garančného fondu gréckej poisťovne Intercontinental A.E. (ďalej len „Intercontinental") na uspokojenie nárokov zamestnancov z pracovnoprávneho vzťahu.

Právny rámec

Právo Spoločenstva

3 V smerniciach 73/239 a 79/267 v znení smernice 92/49 resp. smernice 92/96 sú zakotvené zásady jednotnej licencie (v článkoch 6 a 7 smerníc) a výlučnej príslušnosti členského štátu, v ktorom sa nachádza sídlo poisťovne (domovského členského štátu), pokiaľ ide o finančný dohľad nad touto poisťovňou (článok 13 smernice 73/239 a článok 15 smernice 79/267).

4 Podľa článku 15 smernice 73/239 a článku 17 smernice 79/267 je každý domovský členský štát povinný od poisťovní vyžadovať, aby vytvorili dostatočné technické rezervy pre celý rozsah svojich činností. Aktíva predstavujúce tieto technické rezervy sú predmetom ustanovení, ktoré majú zabezpečiť diverzifikáciu ich umiestnenia.

5 Podľa článku 16 smernice 73/239 a článku 17 smernice 79/267 domovský členský štát vyžaduje, aby každá poisťovňa vytvorila primeranú mieru solventnosti pre celý rozsah svojej činnosti, ktorá bude zodpovedať voľným nezaťaženým zdrojom poisťovne. Podľa článku 18 smernice 73/239 a článku 21 smernice 79/267 nesmú členské štáty prijať žiadne právne predpisy o umiestnení aktív prevyšujúcich aktíva, ktoré kryjú technické rezervy.

6 Článok 22 smernice 73/239 a článok 26 smernice 79/267 uvádzajú množstvo prípadov, v ktorých môže príslušný orgán domovského členského štátu odňať ním udelené povolenie, a stanovujú, že v takýchto prípadoch daný orgán prijme všetky potrebné opatrenia na ochranu záujmov poistených a obmedzí voľné nakladanie s aktívami poisťovne.

7 Dňa 19. marca 2001 bola prijatá smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/17/ES z 19. marca 2001 o reorganizácii a likvidácii poisťovní (Ú. v. ES L 110, s. 28).

Vnútroštátne právo

8 Smernice uvedené v bode 1 tohto rozsudku boli do gréckeho práva prebraté prezidentskými dekrétmi č. 118/1985 (FEK A'35) a č. 252/1996 (FEK A'186), ktorými sa mení a dopĺňa zákonný dekrét č. 400/1970 o súkromnom poisťovníctve (FEK A'10, ďalej len „zákonný dekrét").

9 Článok 3 ods. 1 zákonného dekrétu stanovuje, že poisťovňa so sídlom v Grécku musí mať na výkon svojej činnosti povolenie udelené rozhodnutím ministra obchodu. Podľa článku 3 ods. 3 a 5 zákonného dekrétu môže byť udelené povolenie na základe odôvodneného rozhodnutia ministra obchodu úplne alebo čiastočne, definitívne

alebo predbežne odňaté v prípadoch stanovených v tomto zákonnom dekréte. V zmysle ods. 7 toho istého článku vedie definitívne odňatie povolenia na výkon činnosti poisťovne automaticky k zániku povolenia na vznik poisťovne a k likvidácii jej podniku.

10 Podľa článku 7 zákonného dekrétu sú poisťovne so sídlom v Grécku povinné vytvoriť dostatočné technické rezervy pre celý rozsah svojej činnosti. Tieto technické rezervy musia byť kryté aktívami rovnakej hodnoty a vyjadrenými v rovnakej mene.

11 Na základe článku 8 zákonného dekrétu sú poisťovne so sídlom v Grécku povinné vytvoriť garančný fond, ktorého zmyslom je poskytnúť určité aktíva v Grécku alebo v inom štáte Európskej únie a Európskeho hospodárskeho priestoru na účely zabezpečenia záujmov osôb oprávnených uplatňovať si nároky na plnenie z poistnej zmluvy. Podľa toho istého článku zahŕňa garančný fond aktíva predstavujúce technické rezervy v zmysle článku 7 zákonného dekrétu, ako aj aktíva predstavujúce jednu štvrtinu minimálnej hodnoty v zmysle článku 20 ods. 2 A písm. e) zákonného dekrétu.

12 Pokiaľ poisťovňa nedodržiava ustanovenia článkov 7 a 8 o technických rezervách, minister obchodu na základe článku 9 ods. 1 zákonného dekrétu po tom, ako svoj úmysel oznámil príslušným orgánom členských štátov, v ktorých daná poisťovňa vykonáva činnosť prostredníctvom pobočiek alebo na základe práva slobodného poskytovania služieb, je oprávnený rozhodnutím uverejneným v *Úradnom vestníku Helénskej republiky* prijať rôzne opatrenia. Môže umiestniť časť alebo všetok disponibilný majetok poisťovne do garančného fondu, zakázať jej voľne nakladať s časťou majetku alebo s celým majetkom, predbežne alebo definitívne jej odňať povolenie na výkon činnosti v niektorých alebo vo všetkých poistných odvetviach a vykonať všetky ďalšie vhodné opatrenia na zabezpečenie záujmov poistených alebo akýchkoľvek iných osôb oprávnených prijať poistné plnenie.

13 Článok 10 ods. 1 prvý pododsek zákonného dekrétu v znení článku 35 ods. 9 zákona č. 2496/1997 (FEK A'87) stanovuje:

„Osoby oprávnené prijať poistné plnenie a ich singulárni alebo univerzálni právni nástupcovia majú vo vzťahu ku garančnému fondu prednostné právo, ktoré má prednosť pred všetkými inými všeobecnými alebo osobitnými prednostnými právami okrem prednostného práva v zmysle článku 12a ods. 8 a prednostného práva v prospech nárokov zamestnancov z pracovnoprávneho vzťahu s výnimkou pohľadávok osôb uplatňujúcich si právo vykonávať riadenie a správu poisťovne."

14 Článok 12a ods. 8 zákonného dekrétu zakotvuje prednostné právo prvého radu vo vzťahu ku všetkým aktívam podniku v prospech odmeny a výdavkov správcu či likvidátora, ako aj odmeny a výdavkov správcu spojených s likvidáciou portfólia poisťovne.

15 Prezidentským dekrétom č. 27/1996 (FEK A'19) bola právomoc vykonávať dohľad nad poisťovníctvom prenesená na ministra rozvoja.

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

16 Epikouriko kefalaio je inštitúcia, zriadená zákonom č. 489/1976 (FEK A'331), ku ktorej sú pridružené podniky pôsobiace v Grécku v oblasti poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel. Jej úloha spočíva najmä v odškodnení obetí (poškodených, ako aj právnych nástupcov) dopravných nehôd v prípadoch konkurzu alebo odňatia povolenia na výkon činnosti spoločnosti, ktorá poistila zodpovednosť osoby, ktorá danú dopravnú nehodu zavinila. Zaplatením náhrady škody vstupuje Epikouriko kefalaio na základe už vyššie citovaného zákona automaticky do prednostného práva v zmysle článku 10 zákonného dekrétu v prospech poisteného, ktorý dopravnú nehodu zavinil.

17 V roku 1995 odňal minister obchodu poisťovni Intercontinental povolenie na výkon poisťovacej činnosti a rozhodol o prevedení celého jej hnuteľného a nehnuteľného majetku do jej garančného fondu.

18 Rozhodnutím č. K3-9086 zo 4. novembra 1998 (Vestník pre a.s. a s.r.o. z 10. novembra 1998, Zb. 8649, ďalej len „sporné rozhodnutie") uvoľnil minister rozvoja z garančného fondu Intercontinental majetok vo výške 28 967 185 GRD na zabezpečenie prednostného uspokojenia mzdových nárokov v zmysle ustanovenia citovaného v bode 13.

19 Dňa 16. decembra 1998 podal Epikouriko kefalaio, ktorý zaisťoval výplatu poistného plnenia dlhovaného poisťovňou Intercontinental, na Simvoulio tis Epikratias žalobu o zrušenie sporného rozhodnutia s odôvodnením, že na základe tohto rozhodnutia došlo ku zmenšeniu majetku, z ktorého mohla byť uspokojená pohľadávka, ktorú mal voči Intercontinental v dôsledku prechodu práv.

20 Simvoulio tis Epikratias zdôrazňuje, že ochrana poistených je základným cieľom úpravy práva Spoločenstva. Uvádza, že povinnosť poisťovní vytvárať technické rezervy, ako aj článok 9 ods. 1 zákonného dekrétu smerujú k uskutočneniu tohto cieľa. Usudzuje, že článok 35 ods. 9 zákona č. 2496/1997 je v rozpore s ustanoveniami práva Spoločenstva menovanými v bodoch 4 až 6 tohto rozsudku, keďže stanovuje, že v prípade konkurzu, likvidácie či inej obdobnej situácie úpadku má prednostné právo, ktoré si voči garančnému fondu môžu uplatniť zamestnanci poisťovne vzhľadom na ich pohľadávky z pracovnoprávneho vzťahu s danou spoločnosťou, prednosť pred prednostným právom, ktoré si voči tomu istému garančnému fondu môžu uplatniť poistené osoby a ich právni nástupcovia. Sporné rozhodnutie by preto malo byť zrušené.

21 Simvoulio tis Epikratias však zastáva názor, že jeho výklad ponecháva priestor pre dôvodné pochybnosti, a preto sa rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Môže vnútroštátny zákonodarca — najmä vzhľadom na ustanovenia článkov 15 a 16... smernice... 73/239..., ako aj na ustanovenia článkov 17 a 18... smernice... 79/267... — stanoviť, že pre prípad, ak sa poisťovňa ocitne v konkurznom konaní, v likvidácii, či iným spôsobom v úpadku, budú pohľadávky zamestnancov z pracovnoprávneho vzťahu s touto spoločnosťou v porovnaní s pohľadávkami poistených a ich singulárnych či univerzálnych právnych nástupcov uspokojené prednostne z aktív predstavujúcich technické rezervy poisťovne?"

O prejudiciálnej otázke

22 Prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či právna úprava Spoločenstva, ktorá zaväzuje poisťovne vytvárať dostatočné technické rezervy a primeranú mieru solventnosti pre celý rozsah ich činnosti, bráni vnútroštátnym právnym predpisom, v dôsledku ktorých budú aktíva predstavujúce technické rezervy v prípade konkurzu, likvidácie či obdobného stavu úpadku poisťovne použité prednostne na uspokojenie mzdových nárokov pred uspokojením pohľadávok z poistenia.

23 Táto otázka sa vzťahuje na právne predpisy, ktoré pre prípad likvidácie poisťovne stanovujú prednostné právo v prospech pohľadávok z poistenia. Základ tohto prednostného práva sa vzťahuje na garančný fond poisťovne a zahŕňa okrem aktív predstavujúcich technické rezervy aj ďalšie aktíva jej podniku. Rozhodnutím ministra, ako je tomu aj v tejto veci, môže byť jeho rozsah rozšírený na všetky disponibilné aktíva podniku. Toto prednostné právo má prednosť pred každým iným všeobecným alebo osobitným prednostným právom okrem prednostného práva v prospech výdavkov spojených s likvidáciou a prednostného práva v prospech

mzdových nárokov s výnimkou pohľadávok osôb uplatňujúcich si právo vykonávať riadenie a správu poisťovne.

24 Ako zdôrazňujú grécka vláda, vláda Spojeného kráľovstva a Komisia, právna úprava Spoločenstva týkajúca sa povinnosti poisťovní vytvárať dostatočné technické rezervy a primeranú mieru solventnosti pre celý rozsah svojej činnosti, rovnako ako ani nijaké iné ustanovenie smerníc 73/239 a 79/267, neobsahujú žiadne koordinačné pravidlá týkajúce sa likvidácie poisťovní (pozri v tomto zmysle odôvodnenie č. 2 smernice 2001/17).

25 Koordinácia vnútroštátnych predpisov vzťahujúca sa na finančné záruky požadované od poisťovní, ktorá bola vykonaná najmä ustanoveniami práva Spoločenstva uvádzanými v bodoch 4 a 5 tohto rozsudku, má zabezpečiť primeranú ochranu poistených a tretích oprávnených osôb vo všetkých členských štátoch Spoločenstva (pozri odôvodnenie č. 2 smernice 73/239 a odôvodnenie č. 1 smernice 79/267). Osobitne povinnosť poisťovní vytvárať dostatočné technické rezervy má zaručiť, aby tieto podniky disponovali finančnými prostriedkami potrebnými na splnenie ich zmluvných záväzkov voči poisteným (pozri rozsudok zo 4. decembra 1986, Komisia/Nemecko, C-205/84, Zb. s. 3755, bod 38; pozri aj odôvodnenie č. 9 smernice 73/239 a odôvodnenie č. 7 smernice 79/267, ako aj odôvodnenie č. 12 smernice 92/49 a odôvodnenie č. 13 smernice 92/96).

26 Príslušné ustanovenia práva Spoločenstva preto nie je možné vykladať tak, že podľa predstavy zákonodarcu Spoločenstva musia byť aktíva predstavujúce technické rezervy v prípade likvidácie poisťovne za každých okolností absolútne prednostne použité na uspokojenie pohľadávok z poistenia.

27 Takýto výklad nemá v smerniciach 73/239 a 79/267 žiadnu oporu. Navyše mu odporuje aj článok 10 ods. 1 smernice 2001/17, ktorý s cieľom „zabezpečiť primeranú rovnováhu medzi ochranou poistných veriteľov a inými privilegovanými veriteľmi chránenými právnymi predpismi členského štátu" oprávňuje členské štáty stanoviť v prospech určitých druhov pohľadávok, najmä pohľadávok zamestnancov poisťovne, prednostné právo vyššieho stupňa ako v prospech pohľadávok z poistenia, a to aj vo vzťahu k aktívam predstavujúcim technické rezervy, pokiaľ základ prednostného práva pohľadávok z poistenia nie je obmedzený len na aktíva predstavujúce technické rezervy.

28 Na prejudiciálnu otázku je preto potrebné odpovedať, že články 15 a 16 smernice 73/239, ako aj články 17 a 18 smernice 79/267 nebránia vnútroštátnej právnej úprave, na základe ktorej môžu byť aktíva predstavujúce technické rezervy použité v prípade konkurzu, likvidácie, či inej obdobnej situácie úpadku poisťovne prednostne na uspokojenie mzdových nárokov pred uspokojením pohľadávok z poistenia, pokiaľ táto vnútroštátna právna úprava priznáva posledne menovaným pohľadávkam prednostné právo, ktorého základ zahŕňa v každom prípade okrem aktív predstavujúcich technické rezervy aj ďalšie aktíva podniku a ktorý môže byť na základe rozhodnutia ministra rozšírený na všetky disponibilné aktíva podniku.

O trovách

29 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

Články 15 a 16 prvej smernice Rady 73/239/EHS z 24. júla 1973 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení vzťahujúcich sa na začatie a vykonávanie priameho poistenia s výnimkou životného poistenia, v znení druhej smernice Rady 88/357/EHS z 22. júna 1988 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení, týkajúcich sa priameho poistenia s výnimkou životného poistenia, na uľahčenie účinného vykonávania slobody poskytovať služby a o zmene a doplnení smernice 73/239/EHS a smernice Rady 92/49/EHS z 18. júna 1992 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa priameho poistenia s výnimkou životného poistenia a o zmene a doplnení smerníc 73/239/EHS a 88/357/EHS (tretia smernica o „neživotnom poistení") a články 17 a 18 prvej smernice Rady 79/267/EHS z 5. marca 1979 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení vzťahujúcich sa na začatie a vykonávanie priameho životného poistenia v znení druhej smernice Rady 90/619/EHS z 8. novembra 1990 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení vzťahujúcich sa na priame životné poistenie a na uľahčenie výkonu slobody poskytovania služieb a o zmene a doplnení smernice 79/267/EHS, a v znení smernice Rady 92/96/EHS z 10. novembra 1992 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa priameho životného poistenia a o zmene a doplnení smerníc 79/267/EHS a 90/619/EHS (tretia smernica o životnom poistení), nebránia vnútroštátnej právnej úprave, na základe ktorej môžu byť aktíva predstavujúce technické rezervy použité v prípade konkurzu, likvidácie či inej obdobnej situácie úpadku poisťovne prednostne na uspokojenie mzdových nárokov pred uspokojením pohľadávok z poistenia, pokiaľ táto vnútroštátna právna úprava priznáva posledne menovaným pohľadávkam prednostné právo, ktorého základ zahŕňa v každom prípade okrem aktív predstavujúcich technické rezervy aj ďalšie aktíva podniku a ktoré môže byť na základe rozhodnutia ministra rozšírené na všetky disponibilné aktíva podniku.

Podpisy